

PAVLE ŽILNIK
Novi Sad 1995

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ZA ARHITEKTURU

DaNS

DRUŠTVO ARHITEKATA NOVOG SADA

TABAKOVIĆEVA NAGRADA ZA ARHITEKTURU

Tabakovićeve nagrade za arhitekturu, najznačajnije priznanje za arhitektonsko stvaralaštvo, koje dodeljuje Društvo arhitekata Novog Sada, svojim članovima, ustanovljena je 1994. godine i znak je priznanja jednom od pionira naše moderne arhitekture i istaknutom graditelju Novog Sada arhitekti Đorđu Tabakoviću (1897 - 1971).

Veće Tabakovićeve nagrade za arhitekturu, u sastavu : prof. dr. Svetlana Vuković, Santa Kržić-Crkvenjakov, Milorad Berbakov, Mirko Krstonošić, Miodrag R. Jovanović, Imre Harkai, sa predsednikom veća Slobodanom Jovanovićem (imenovano posebnom odlukom upravnog odbora Društva arhitekata Novog Sada), na sednici održanoj 1. avgusta 1995. godine, donelo je odluku da se u 1995. godini Nagrada dodeli arhitekti Pavlu Žilniku, iz Novog Sada, istaknutom projektantu, graditelju i pedagogu za njegov ukupni doprinos arhitekturi, tokom 45 godina aktivnog stvaranja i delovanja u struci.

Prof. PAVLE ŽILNIK, diplomorani inženjer arhitekture, Novi Sad
Monografska izložba povodom dodele "Tabakovićeve nagrade za arhitekturu", 1995. godine
"Studio M", Novi Sad, septembar 1995. godine

Priredivač izložbe : DANS

Autor izložbe i tekstova u katalogu: Vladimir Mitrović, istoričar umetnosti

Koncepcija izložbe i kataloga : Vladimir Mitrović, istoričar umetnosti

Dejan Ilić, dipl. ing. arh.

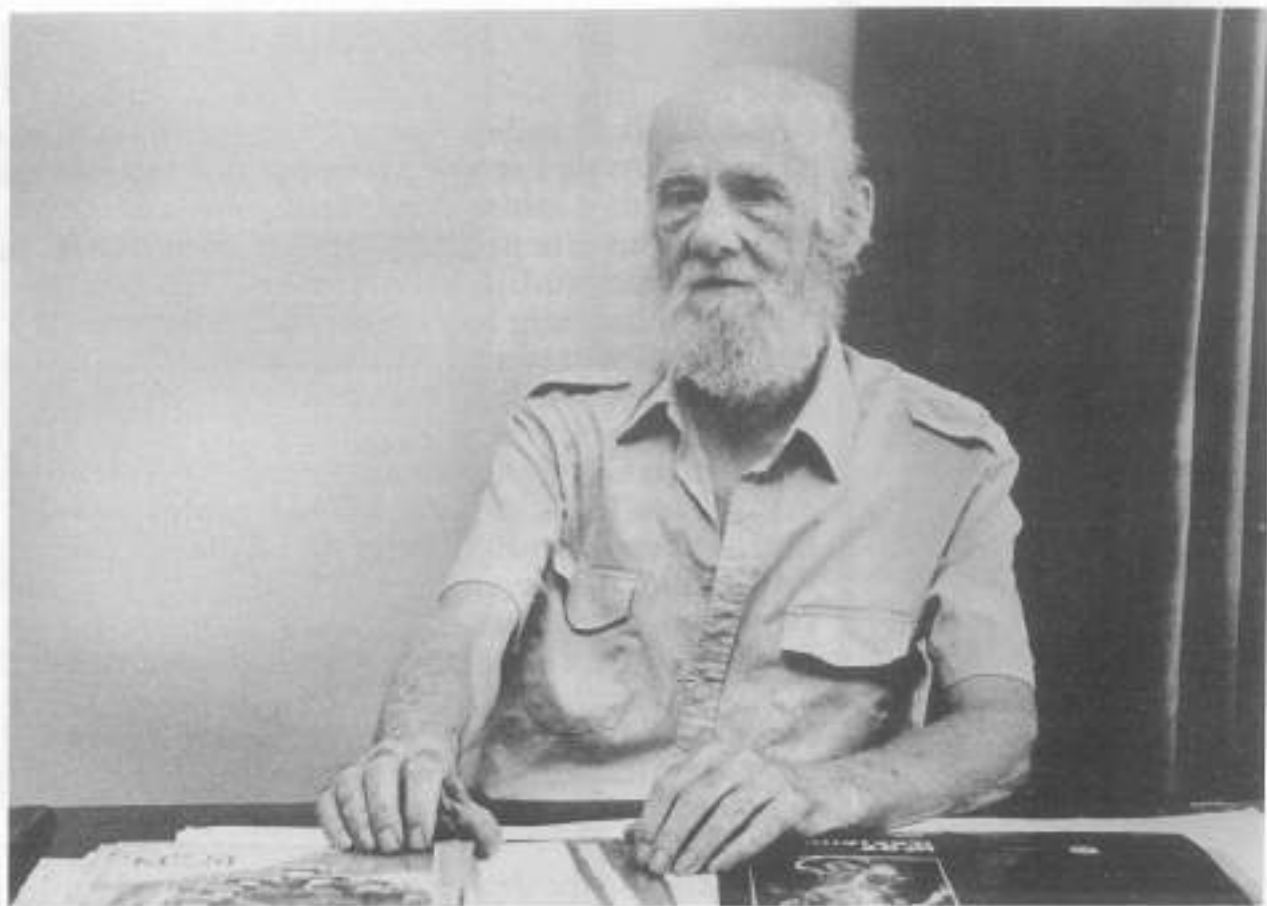
Slobodan Jovanović, dipl. ing. arh.

Milan Popov, dipl. ing. arh.

Dizajn kataloga : Dejan Ilić, dipl. ing. arh.

Dizajn plakata : Milan Popov, dipl. ing. arh.

Štampa : Štamparija "Forma", Novi Sad

Ans JI 14 unu 9

Biografija

3.

Pavle Žilnik je rođen 6. juna 1920. godine u Novom Sadu. Osnovno i srednje obrazovanje stiče u rodnom gradu. Studije arhitekture otpočeo je u Beogradu da bi početkom rata prešao u Budimpeštu gde je, posle četiri godine studija, apsolvirao na Arhitektonskom odseku Tehničkog Univerziteta. Diplomirao je 1949. godine u Beogradu na Arhitektonskom fakultetu kod profesora Milana Zlokovića.

Arhitektonsku praksu započeo je još 1946. godine U tadašnjem Odeljenju za građevine AP Vojvodine, a od 1947. do 1966. godine radi kao projektant u Projektnom zavodu Vojvodine (današnji "Vojvodina Pro-Ing 46" u Novom Sadu). Godine 1966. posvećuje se pedagoškom radu, najpre kao nastavnik u Građevinskom školskom centru, pa potom od 1968. u Višoj pedagoškoj i Višoj ekonomskoj školi u Novom Sadu. Krajem 1977. godine biran je za docenta Akademije Umetnosti u Novom Sadu, gde je u svojstvu vanrednog profesora i penzionisan 1991. godine.

Dobitnik je više društvenih priznanja, od kojih se ističe Oktobarska nagrada grada Novog Sada za 1966. godinu.

Pavle Žilnik dobija Tabakovićevu nagradu, koju po prvi put, za arhitektonsko stvaralaštvo, dodeljuje Društvo Arhitekata Novog Sada.

4.

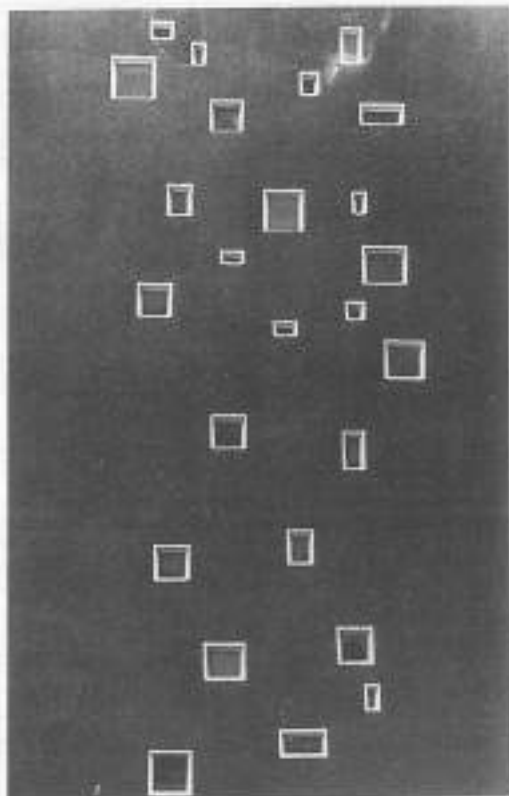

5.

3. Pavle Žilnik, Novi Sad, 1938.

4. Pavle Žilnik, prilikom uručivanja Oktobarske nagrade grada Novog Sada, 1966.

5. Pavle Žilnik, ispred restorana "Akvarium" u Kameničkom parku, 1969.

6. detalj "Studija M"

HRONOLOGIJA STVARALAŠTVA ARHITEKTE PAVLA ŽILNIKA

1948/1950 - Dečija bolnica (Dom za odojčad) u Novom Sadu

1948/1950 - Tipski projekti zadržanih domova : Vrbas, Titel itd.

1948/1950 - Ginekološka klinika (deo Betanije) u Novom Sadu

1948/1950 - Tipske stambene zgrade za nova naselja Ledinci i Rakovac (kao saradnik arhitekta Branislava Ristića)

1953/1954 - Projektovanje i uređenje enterijera Velike i Male sale Skupštine Vojvodine (na projektu je saradivao i slikar Boško Petrović)

1955/1957 - Zgrada NIP "Forum" u Novom Sadu (dogradnja 1964. godine)

1958/1960 - Zgrada NIP "Naša riječ" u Zenici

1960 - Spomenik NOB-u u Surduku, na obali Dunava

1960/1963 - Radio relej "Crni Čot" na Fruškoj gori

1960/1963 - UKT relej "Crveni Čot" na Fruškoj gori

1961/1962 - Restoran na Ribarskom ostrvu (uništen u poplavi)

1961/1962 - Restoran "Akvarium" u Kameničkom parku

1961/1962 - Autobuska stanica na Vencu (višenamenski objekat)

1962/1965 - Stambene zgrade u Novom Sadu (Almaška II, Koče Kolarova 2, Kosovska 7, Sumadijska I i Petra Drapšina 5)

1962/1965 - Zgrade osnovnih škola u Senti, Tomaševcu, Beočinu i Kucuri

1963/1966 - Zgrada Studija M i dogradnja zgrade Radija u Novom Sadu

1963/1967 - Zgrada NIP "Dnevnik" u Novom Sadu

1963/1967 - Grko-katolička crkva u Gospođincima

1968/1969 - Zgrada NIP "Ruske slovo" u Ruskom Krsturu

1968/1969 - Grko-katolička crkva u Lišnji, blizu Prnjavora u Banjalučkoj regiji

1969/1971 - Centar za fizičku kulturu Univerziteta u Novom Sadu

- Tokom čitave projektantske karijere Žilnik je izradio projekte niza privatnih objekata, vikendica i letnjikovaca u Sremskoj Kamenici, na Fruškoj gori, u Ribnjaku, Ledincima, Istri, na Braču itd.

Takođe je izradio veliki broj projekata obnova i prepravki u Novom Sadu : zgrade umetničkih akademija na Petrovaradinskoj tvrđavi i u Nikolajevskoj porti, zgrade Izvršnog veća, Narodne banke, Grko-katoličke crkve, zgrade SDK itd.

ARHITEKTA PAVLE ŽILNIK

Naše decenije donese su veliki prelom između moderne i postmoderne arhitekture. Ali počeci postmoderne arhitekture kod nas nisu bili onda kada je ona stigla sa zapada sa čuvenom knjigom Charlesa Jencksa ili delima Roberta Ventura. Već je naj uzor Đorđe Tabaković, mnogo ranije osećao početak postmoderne, jer se nije priklonio ni jednom od onih triju protagonista moderne arhitekture koji se navode pod imenom Amerikance Franka Lloyd Wrighta, zatim dva Nemca, Waltera Gropiusa i Ludwiga Mies van der Roeba, koji su bili nosioci Bauhausa i nemačkog funkcionalizma, kao i velikog francuskog arhitekta Le Corbusiera, koji je, iako je propagirao jednu racionalnu arhitekturu, kao likovni umetnik bio veoma sklon emocionalnom, veoma senzibilnom, plastičnoj i dinamičnoj arhitekturi. Ipak, bez obzira na ono što se u arhitekturi dešavalo ranije, ne možemo tražiti povratak na staro. Arhitektura mora odgovarati duhu vremena.

Pavle Žilnik

O akterima posleratne arhitekture Vojvodine veoma je retko pisano, iako veliki broj izvedenih dela i određeni broj projekata i konkursnih ideja zaslužuje pažnju kritičara, istoričara i hroničara arhitekture (ne treba zaboraviti, naravno, pionirske poduhvate sremskomitrovačkog Salona arhitekture Galerije Lazar Vozarević i autora okupljenih oko njega), Neopravdano retko dela arhitekture se u našoj sredini izlažu i daju na uvod široj javnosti. Posebno se to odnosi na pojedinačne autore čiji višedecenijski rad često nikada nije prezentovan publici. Današ, kada je prošlo više od četiri decenije arhitektonskog stvaralaštva posleratnog doba, istraživački rad znamo je otezan nizom nekad nepremostivih okolnosti. Od zaborava, tog večnog pratioca ljudskih sudbina, do usiljenih i zabačenih arhiva raznih projektantskih organizacija. Prvenstveni problem predstavlja nepostojanje institucionalizovanog prikupljanja podataka i (budući) arhivske građe. Premda je arhitektura najverniji odraz društvenih zbivanja i njegovih duhovnih i materijalnih potencijala, za razliku od drugih umetnosti, ona i njenoj protagonisti nisu uspeali da nađu adekvatno mesto u izložbenoj prezentaciji i domaćoj historiografiji. Deo krivice za ovakvo stanje sense kakvo sami arhitekti i organizacije u kojima rade i stvaraju, koji dopuštaju da im dela ostanu anonimna, tako i odgovarajuće uslove i sredstva u njima, koji bi trebalo, svi skupa, da sa više interesovanja i razumevanja pristupaju problemu dokumentovanja i valorizacije novijeg, savremenog arhitektonskog nasleđa. U manjim sredinama sa dugom tradicijom gradnje, kao što je naša, novosadska, ova potreba je još jače i neophodnije izražena.

Već na Tehtanikim studijama Žilnik u separatu časopisa Kulonnyomat a Technika za godinu 1943. objavljuje prve radove vezane za projekte turističkih objekata. Ovi najraniji projekti nagoveštavaju neka njegova kasnija ostvarenja sličnih namena sa početka 60 - ih godina.

Budimpešta je za vreme rata bila u nešto povoljnijoj poziciji od većine ostalih evropskih prestonica, tako da se nastava na Univerzitetu odvijala normalno i u duhu internacionalizma, srazmerno brojnim sastavu studenata. Naime, u to vreme u Budimpešti studiraju budući arhitekti iz čitave srednje Evrope, ali i iz Rumunije, Jugoslavije, Bugarske itd, tako da je mogućnost upoznavanja sa modernim stremljenjima nacionalnih arhitekture bila znatno veća.

Žilnik je, u stvari, pripadao poslednjoj generaciji arhitekata školovanih u duhu predratnog internacionalizma. Tako on nastavlja tradiciju domaćih, prečanskih arhitekata koji studije pohađaju u inostranstvu (Đorđe Tabaković je studiranje započeo takođe u Pešti, Lazar Dunderški ih je završio u Beču, Danilo Kačanski u Pragu, Filip Šmit u Berlinu itd.). Marljiv i samopregovorni rad na ovladavanju tehničkom problematikom gradnje Žilnik upotpunjava pažljivim upoznavanjem sa istorijatom moderne arhitekture. Za vreme studija Žilnik se u potpunosti upoznaje sa stvaralaštvom prvih protagonista moderne, Gropiusa, van der Roeba, Corbusiera, Wrighta itd.

Razumljivo za to vreme, sa delima modernista upoznaje se indirektno, preko literature, knjiga i časopisa, koje će kasnije, kao već etablirani projektant, a potom i kao pedagog nastaviti da prati i prou čava do poslednjih dana svog aktivnog rada.

Prve arhitektonske korake u oslobođenoj zemlji Žilnik čini u timu arhitekta Branislava Ristića, sa kojim saraduje u projektovanju tipičkih stambenih objekata za nova naselja Ledince i Rakovac.

Po odbrani diplomskog rada na beogradskom Arhitektonskom fakultetu, kod profesora Milana Zlokovića, Žilnik dobija priliku da se iskaže i kao samostalni projektant. Iz tih godina potiču projekti koje je izveo za novosadske zdravstvene ustanove (Dežnja bolnica - Dom za odojčad i Ginekološka klinika Betanija). Ipak ovi prvi samostalni objekti odliku mladalačkom nesigurnošću i primenom stereotipnih formi pod uticajem pritisaka kako onih društvenih - stilskih, tako i onih materijalnih i stilizarnih. Iz te početne faze samostalnog projektantskog rada potiče i niz projekata za Zdrucne domove po mestima Bačka i Srema, u kojima je Žilnik zamislio i izveo i unutrašnja uređenja.

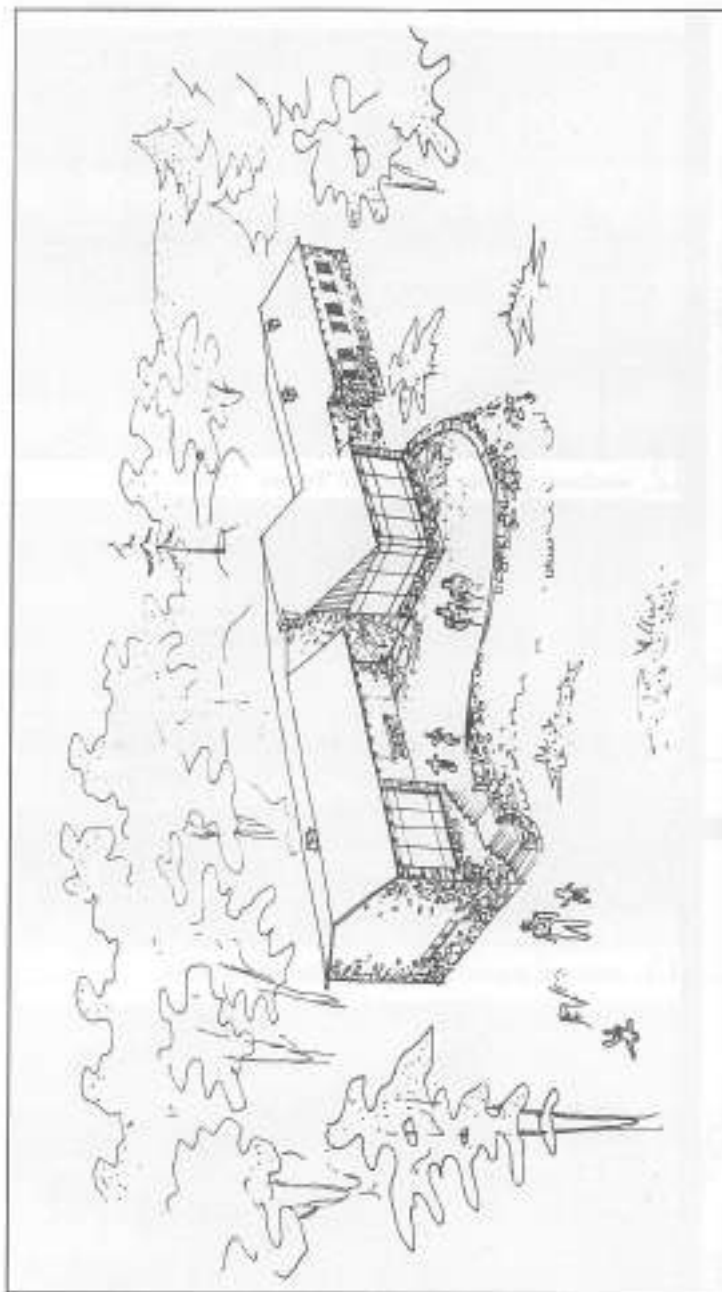
Prvi projekat kojim Žilnik okreće na sebe pažnju je kvalitetna i originalna zamisao Odmatalista na Bledu iz 1950. godine. Ovo delo, na žalost nije izvedeno, ali je već kao slejni projekat bilo znak i pokazatelj mogućnosti mladog arhitekta.

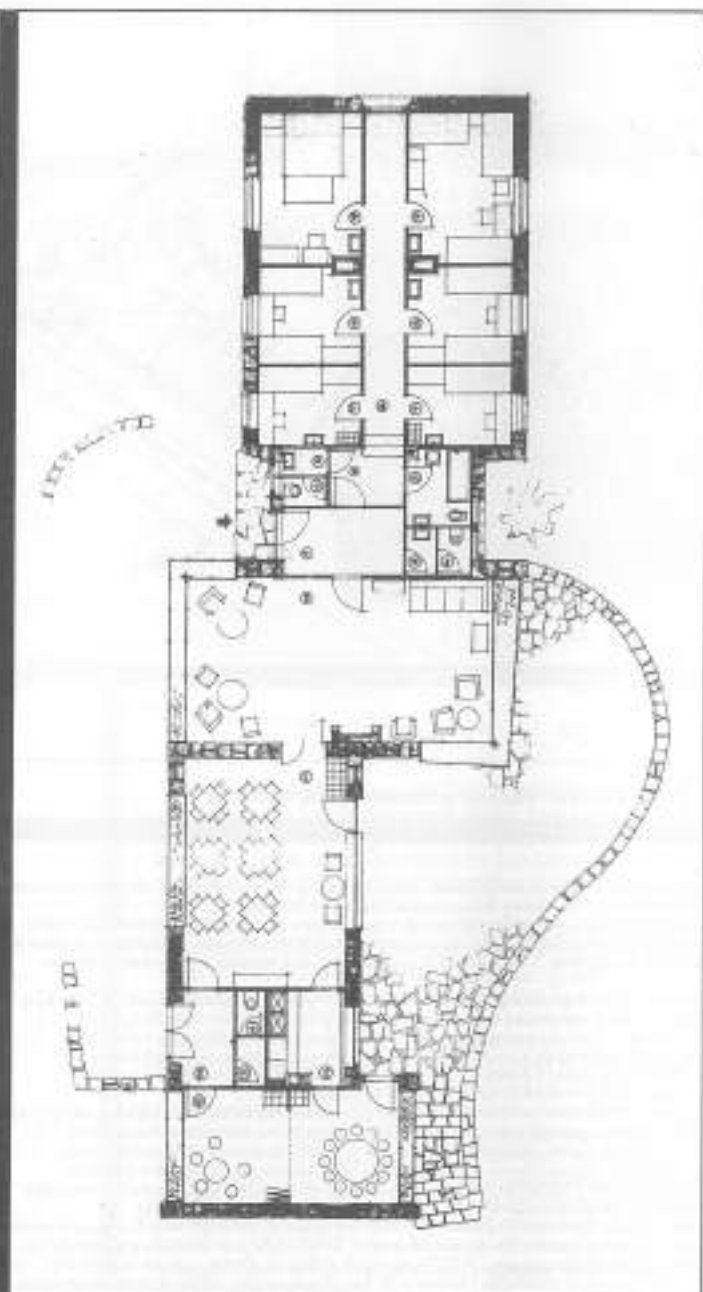
7. studentski projekat "Planinskog doma", 1943.

8. studentski projekat "Doma starih", 1944.

10. perspektiva "Odmarališča" na Bledu

9. "Odmarališče" na Bledu, neizveden projekt, osnova, 1950.

11. zgrada NIP "Forum" u Novom Sadu, situacija

Zgrada odmarališta je zamišljena kao izduženi prizemni objekat iznadene osnove postavljen na prirodnom, kamrenom obloženi postament. Zgrada je trebalo da bude podignuta u prirodnom materijalu sa upotrebom većih zastakljenih površina prema ugrađenom i uzdignutom trefu. Unutrašnji prostor je začelno izveden, a čitav objekat znalački ukomponovan u prirodnu okolinu.

5 početka 30 - ih godina potiče i najzanimljiviji projekat enterijera koji je Žilnik, u svojoj karijeri, osmislio i izveo. To je uređenje Male i Velike sale Skupštine Vojvodine u Brašovanovoj Banovini. Zanimljiva su neka slikovita i praktična rešenja skupštinskih klupa i zidnih obloga. Tom prilikom, sa Žilnikom, je na uređenje sala radio i poznati novosadski slikar Boško Petrović, koji je izveo monumentalni mozaik u začelju predsedničkog stola.

Zgrada NIP "Forum" u Novom Sadu prva je u nizu namenskih projekata, za koje će Žilnik kasnije postati pravi ekspert. Zgrada je spretno ukomponovana u već izgrađeni predratni (renijerski) blok sa duhovitim zaobljenjem ugla prema bočnoj ulici. Ulična fasada ravnomerna je izbalansirana naglašenim trakama glatkog betona i zastakljenih površina. Uz zgradu je 1964. dograđena i štamparija, takođe po Žilnikovom projektu, mada bez nekih posebnih inovacija.

Ipak, objekat "Foruma" je jedno od prvih savremenih arhitektonskih dela u Novom Sadu. Ubrzo po završetku zgrade "Foruma" Žilnik dobija priliku da projektuje još jedan objekat iste namene: NIP "Nata rječ" u Zenici. Ovog puta on integralno zamišlja prostorne redakcija i štamparije kao dva spojena, većim delom zastakljena, slobodnostojeća kvadra. Žilnik je na ovom projektu ponovo primenio teakasto zamišljene nizove otvora, s tim što ih je na krajevima završio većim betonskim ploham. Inače, čitav projekat je jakog modernističkog naboja, sa primetnim uticajem osnijače zapadne arhitektonske prakse.

14. stadiumi gradnje zgrade NIP "Forum", 1955/57.

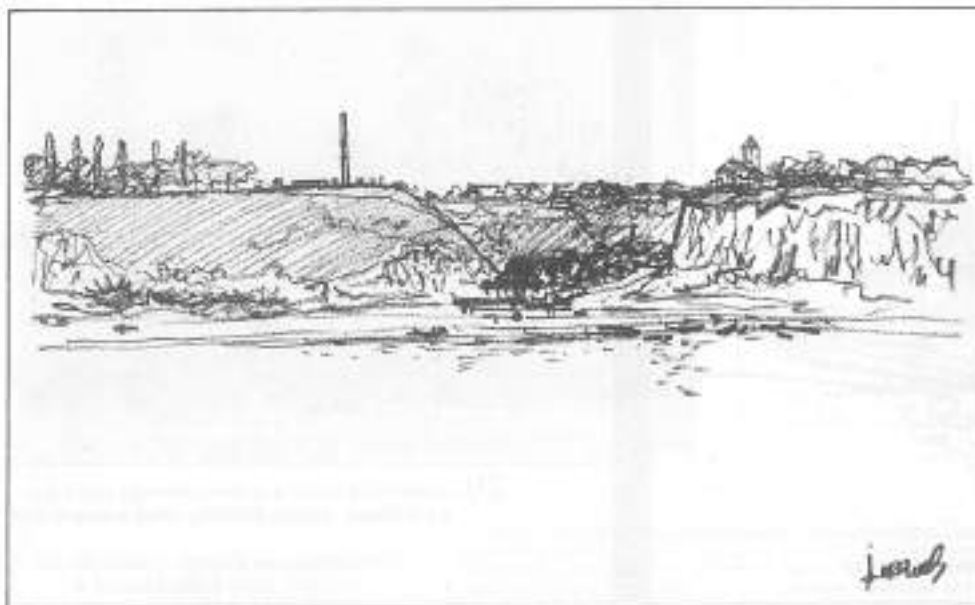

12. stadiumi gradnje zgrade NIP "Forum", 1955/57.

13. stadiumi gradnje zgrade NIP "Forum", 1955/57.

16. spomenik - obelisk na Dunavu u Surduku, 1960, crtež

17. spomenik u Surduku

15. zgrada NIP "Naša Riječ" u Zenici, 1958/60, perspektiva

Tokom ove plodne decenije Žilnik će izraditi i projekte niza većih osnovnih škola. Sve su to primeri utilitarnih objekata, građenih po potrebi vremena, ali i sa primenom novijih iskustava u rešavanju problema osvetljavanja i komunikacije a u duhu novih potreba i standarda.

Sredinom 60 - ih Žilnik izrađuje projekte za nekoliko stambenih objekata (za stambenu zadrugu "Srećni dom"). Vredne pomena su stambena zgrada sa restoranom "Alas" u Sumadijskoj ulici, kao primer onovremene stambene gradnje za razne novo formirane investitore i nešto kvalitetnije i originalnije koncipirana stambena zgrada u Kosovskoj ulici, direktno nastala na tradicijama predratne stambene gradnje. Njena duhovito asimetrična fasada sa uvećanim erkerom i zanimljivom igrom punog - praznog daje zgradi šarm kakav se retko sreće u domaćem sivlju stambene arhitekture sredine 60 - ih godina. Ipak, Žilnik i po svom priznanju nije bio arhitekta stambenih objekata, tako da je kroz izvedena dela više primetna želja investitora za smanjenjem troškova gradnje, a samim tim i cene stambenog prostora.

Tokom druge polovine sedme decenije Žilnik projektuje svoja ključna dela, Studio M, a potom i zgradu "Dnevnika", oba u rodnom Novom Sadu.

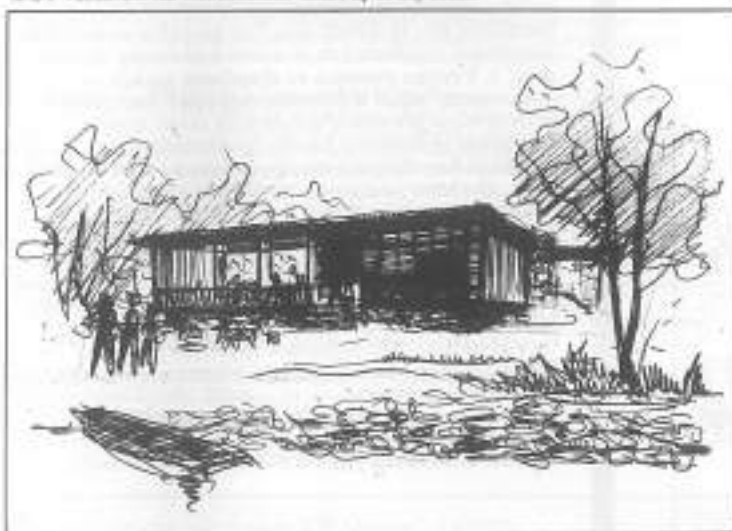

19. restoran "Akvarium" u Kameničkom parku, 1961, crtež

20. autobuska stanica (višenamenski objekat) na Irškom vencu, 1961/62, crtež perspektive

18. restoran na Ribarskom ostrvu, 1961, crtež

U projektu Studija M Žilnik je uspeo da na adekvatan način reši sve nepogodnosti terena, vešto koristeći zatečne građevine kao osnove za zatvaranje i popunjavanje čitavog bloka. Objekat je znalački razvijen po parceli i u skladnom je odnosu, kako sa obližnjim parkom, tako i sa glavnom ulicom, od koje je povučen, stvarajući tako slobodan prostor parterne celine. Elegantno i dopadljivo izvijen nosači armirano-betonski kostur objekta oslanja se na skoro prozirani prizemi postament, iz kog izrasta masivni, centralni deo građevine. Žilnik spretno komponuje prostorne elemente koji odgovaraju sadržaju i funkciji objekta, profesionalno rešavajući složene zadatke inženjersko-tehničke prirode. Logična i efektna spoljna komunikacija vizuelno je obogaćena prolazom na slobodnostojećim stubovima koji zanimljive korespondiraju sa okolinom. Čvrsta i puna veza sa starijim objektom Radija | prvobitno Trgovački Lojd | označena je i apstraktnom perforacijom po ugledu na slične Le Courbusierove intervencije na slobodnim zidovima. Žilnik, za ovaj objekat, dobija 1966. godine Oktobarsku nagradu grada Novog Sada. Čitava građevina bila je jako pogodna za upražnjavanje tzv. likovno-prostorne sietaze arhitekture, slikarstva i skulpture. Zajedno sa delima slikara Boška Petrovića i Stevana Malcimovića u enterijeru i skulptorom - fontanom Jovana Soldatovića na prostoru ispred zgrade, Studio M je postao jedan od amblemskih znakova Novog Sada. U isto vreme kada je nastao Studio M, Žilnik je izradio i projekat dogradnje Radija, koji je objekat spojio sa susjednom zgradom Doma nevnosađke trgovačke omladine arhitekta Đorđa Tabakovića iz 1930 - 1932. godine. Na neki način Žilnik je ovom uspešnom i nenametljivom interpolacijom i završio zgradu Doma, pošto je i ne znajući, ponovio neka rešenja iz originalnog Tabakovićevo projekta, koji je već tada, zahtevao spajanje sa susjednim objektom.

21.

23.

- 21. stambena zgrada sa restoranom u Šumadijskoj ulici, 1963/64.
- 22. stambena zgrada u Kosovskoj 7 1965.
- 23. stambeno naselje u Novom Sadu, perspektiva (neizveden projekat)

moderne arhitekture - Gropius, Aalto, Vagra, Niemeyer, Courbusier - sa ciljem da nasuprot istočnom konceptu stambene gradnje ponude svoj, novi, navodno deidologizirani, zapadni, u kome će se prikazati otvorenost zapadnog društva. Za ovu izložbu u Zapadnom Berlinu je bila određena čitava četvrt - Hansa. Tada prilikom su Aalto i Gropius dali projekte za višespratne (6 - 10) izdužene stambene zgrade, dok su američku arhitekturu predstavljale velike i moćne građevinske korporacije. Poseban utisak na posetioce ostavila je Kongresna dvorana američkog arhitekta Hugh Stubbinsa svojim funkcionalizmom, racionalizmom, i smelom konstruktivizmom - atributima visoko izgrađenog internacionalnog stila.

Iz 1960. godine potiče projekat spomenika NOB-u, inače moderne arhitektonske discipline tog vremena, na obali Dunava, u mestu Sursuk. U ovom delu Žilnik se pokazao kao izuzetan poltovač i ljubitelj prirodnog okoliša, u koji je spratan, ali u isto vreme veoma upečaljivo ukomponovao kamenu spomenik - obelisk, koji bi trebalo da simbolizuje zajedničku borbu za slobodu naroda Srpsa i Banata. Parterna uređenjaekološke takođe je veoma uspeo sa minimalnim intervencijama i to upotrebom prirodnih materijala - kamena. Kao arhitekt i statičar Žilnik je, u još nekoliko navrata, učestvovao u izradi projekata za spomeničke komplekse u Vojvodini (uglavnom za vajara Jovana Soldatovića).

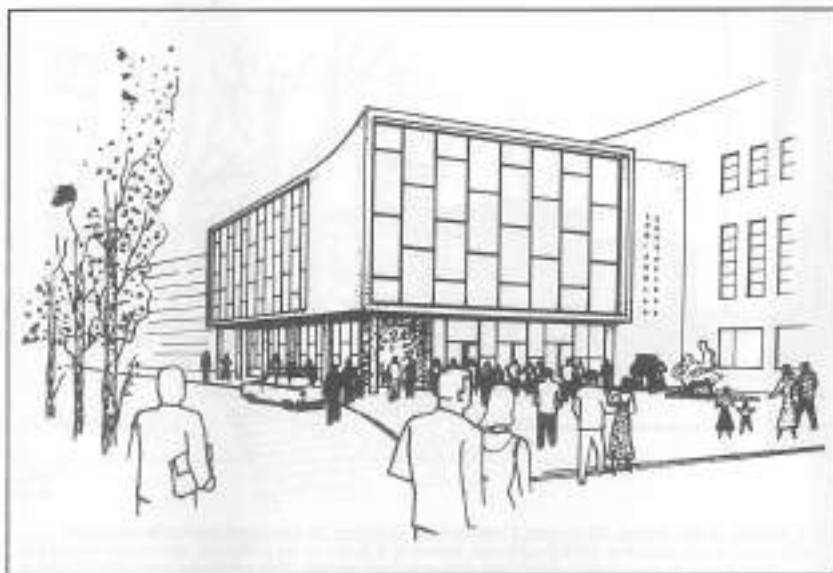
Čitave 60 - e godine u Žilnikovoj karijeri predstavljaju kulminaciju stvaralaštva. Na samom početku decenije Žilnik projektuje čitav niz manjih, slikovitih objekata za turistički savez. Pred velikim broja nekad i neizvedenih objekata, pažnju zasluzuju dva ugostiteljska (restorani na Ribarskom ostrvu i u Kameničkom parku) i višenamenski objekat na Izličkom Vencu. Svi su projektovani i izgrađeni između 1960 i 1962. godine. Intimistički odnos sa prirodnom okolinom, zajedno sa znalački upotrebljenim prirodnim materijalima sa lica mesta, daju ovim objektima posebne vizuelne kvalitete. Restoran na Ribarskom ostrvu više se postojil (bar ne u projektovanoj obliku), ali kamenički restoran "Akvarium", iako nešto zapušten i neprimerno nadograđen, još uve vrši svoju funkciju. Na prirodnoj zaravnj, paterno sređenoj upotrebom lumljenog kamena usadenog u beton, na desetak metara od Dunava, čvrsto vezana za to, izrasta ova nevelika građevina izvedena u drvetu, staklu i kamenu. "Akvarium" se može brojati u pionirske pokušaje domaćih arhitekata da grade i stvaraju stariim i prirodnim materijalima dajući objektima moderne linije i uvećane staklene plohe. Objekat je skladnih proporcija, nezamisljivog izraza sa blago izvrženom krovnom ravni koja mu daje određenu eleganciju i skoro "organski" izgled. Višenamenski objekat na Vencu, za razliku od dunavskih restorana, ima čvrst betonski skelet, a građen je većim delom od lokalnog, fruškogorskog kamena. Krov je ravan, nešto povijen ka ivicama, a velike kamene i zastakljene partije sa kratkim parapetima daju objektu specifično mesto u širem ambijentu Venca.

Zgrada NIP "Dnevnik" jedana je od prvih - posle Bratislavne pošte iz 1958/62. - visokih građevina poslovne namene u Novom Sadu. Relativno male osnove, zgrada je postavljena na uzvi postamenti prizemlja iz koga, u vis, iznaza elegantno desetorlačno telo građevine. U maniru svojih prethodnih objekata iste namene Žilnik fasadu "Dnevnika" osmišljava kao nizmamične nizove punog-praznog čine je, svakoj od prostorija enterijera, obzobudena dvojnaka količina dnevne svetlosti, odnosno, direktan odnos sa spoljnim svetom. Bočne fasade su po sredini perforirane vertikalnim nizovima prozorskih otvora, čime je gracioznost objekta blago potencirana. Zgrada je izvedena na fundiranom betonskoj ploči u savremenom armirano-betonskom skeletu. Unutrašnji etaža rešena je logično i jasno : iz centralnih hodnika, koji se protežu po sredini objekta stiže se u nizove kancelarijskih i ostalih pomoćnih prostorija, što do kraja pojednostavljuje unutrašnju komunikaciju.

Zgrade Pavla Žilnika svek su deo širih ambijentalnih celina. Palata "Dnevnika" je i jedan od prvih objekata na novootvorenom bulevaru, kome je dala prepoznatljivu vizuru, ali ga je i vizionarski pripremila za buduće građevine. Jedan od poslednjih projekata Pavla Žilnika je Centar za fizičku kulturu Univerziteta u Novom Sadu, koji je pored turističkih objekata iz ranih 60-ih, još dublje ikvalitetnije vezan za svoju okolinu. Dobro upoznat sa savremenim strimljenjima u arhitekturi, posebno onim ondatšnjim na američkom kontinentu, Žilnik daje jednu razudenu osnovu objekta potpuno utemeljenoj usvoj prirodni okoliš. Primenom opeke, teodobrim položajem u odnosu na obližnje igralište, Žilnik uspeva da stvori estetski veoma elegantan utilitarni objekat, na kome primena betona i armiranih konstrukcija nije nametljiva već ostaje u domenu konstruktivne uloge. Unutrašnji sklop građevine ima, za Žilnika uobičajena, logičnu i razudenu komunikaciju, koja kulminira sa dve fiskokulturne sale, većom u prizemlju postavljenoj prema igralištu i manjom, na spratu, prema bočnoj ulici. Jasno naznačeni funkcionalni delovi unutrašnjeg prostora nižu se duž paralelnih hodnika, koji čitavom površinom neometano primaju dnevno osvetljenje.

22.

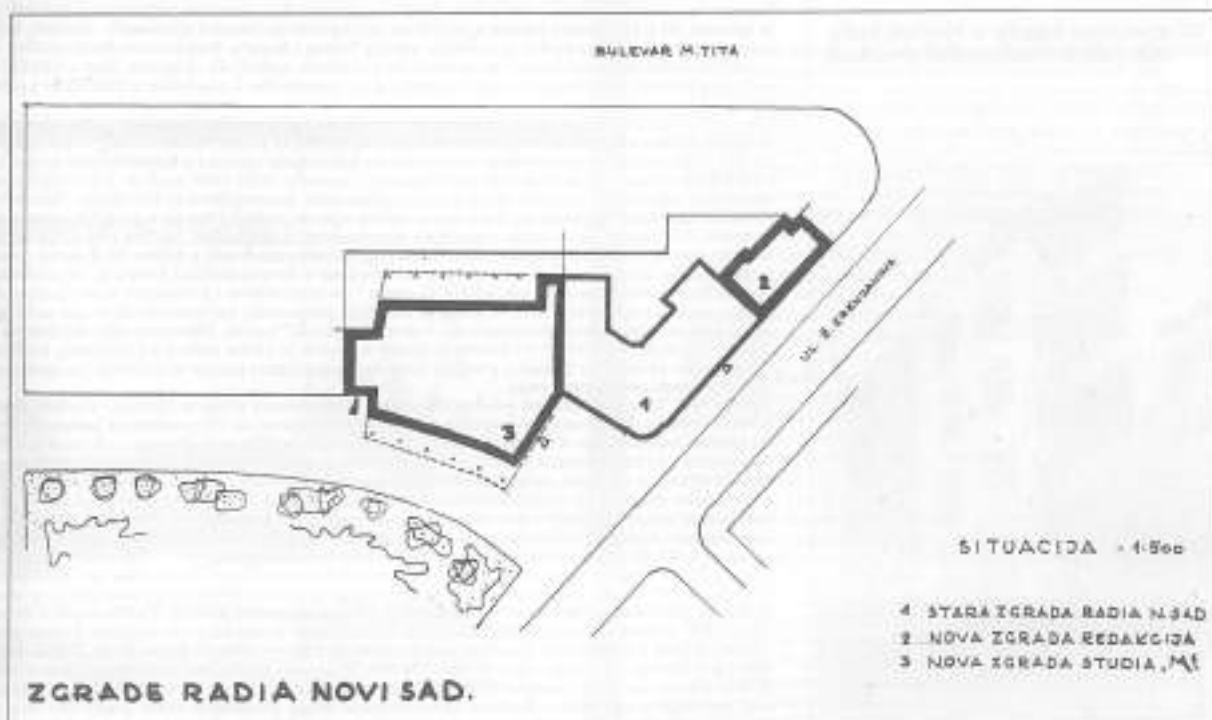

24. zgrada "Studia M" u Novom Sadu, perspektiva, 1963/66.

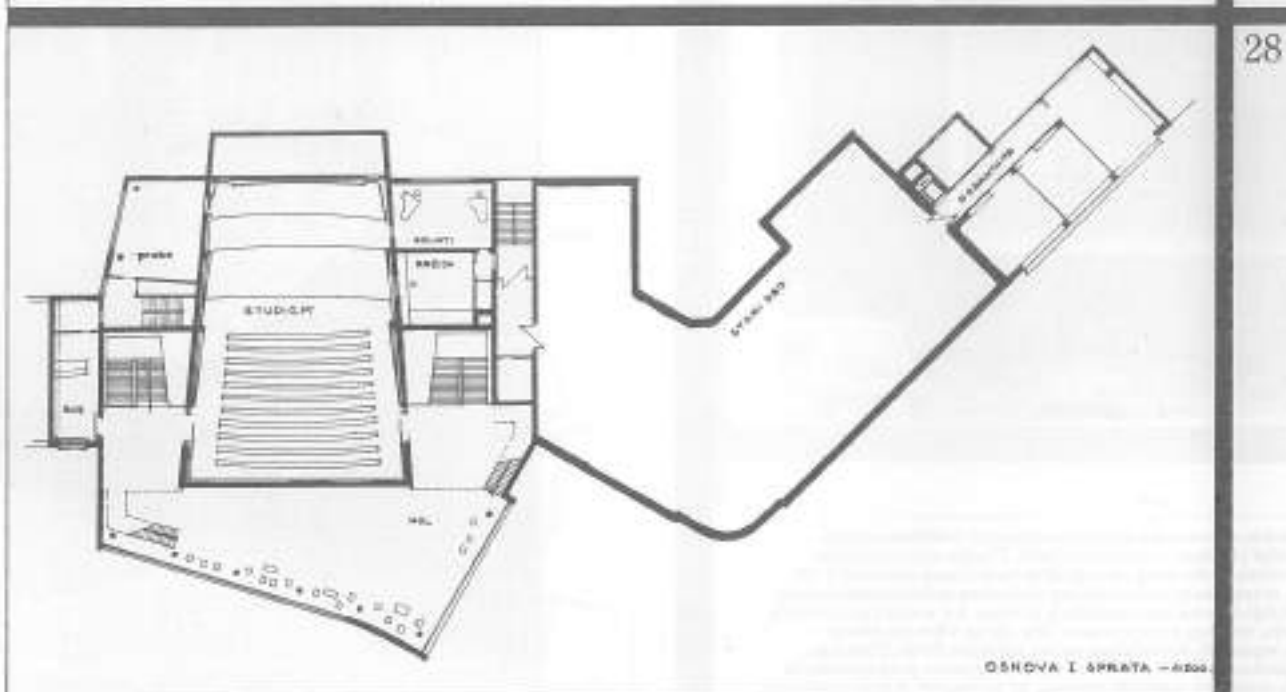
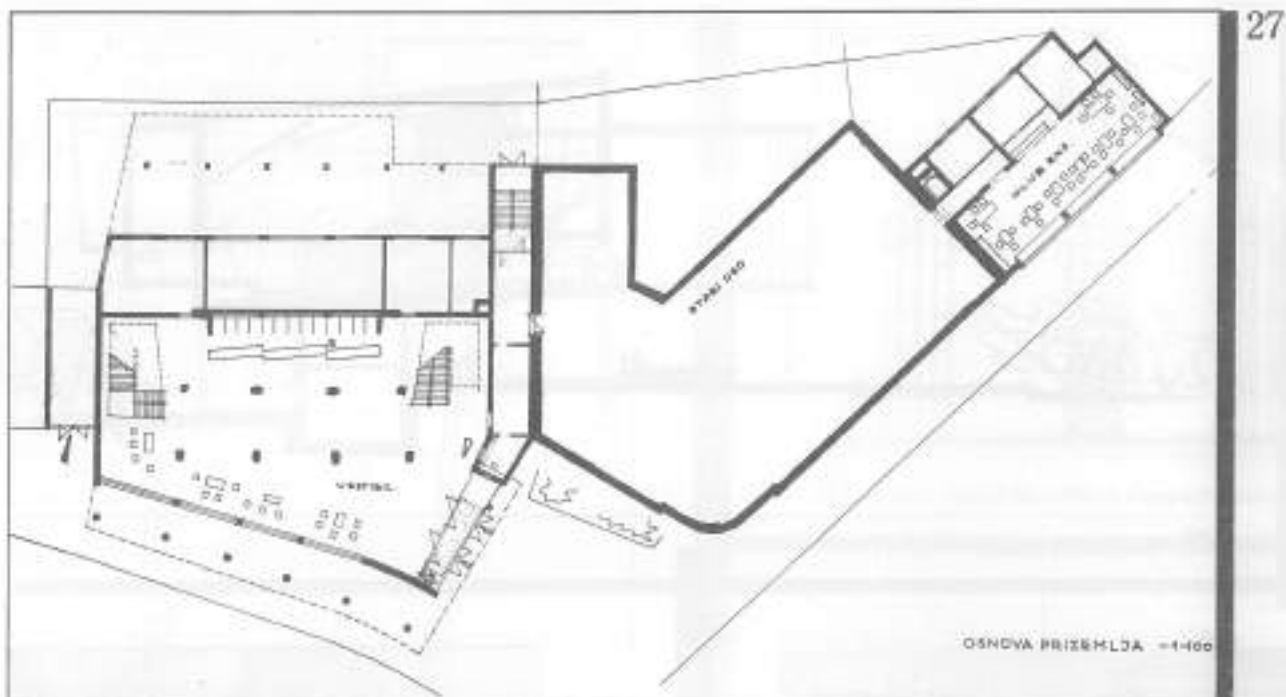
Plastičnost građevine potencirana je upotrebom različitih građevinskih materijala. Fiskalbarne sale imaju po jedan proziran zid, dok su im ostali izvedeni u betonu, tek asociirajući na onovremeni brutalizam u arhitekturi.

Sakralnom arhitekturom Žilnik se bavio malo i kratko, više po želji svojih prijatelja iz krugova sveštenstva. I pored samo dva projekta ove vrste primetuje se određena uzlazna putanja u misaonim cikloovima koji su prethodili projektovanju. Bez radikalizovanja forme, a pod očiglednim Aaltovim uticajem, Žilnik je uspeo da stvori skromne i originalne sakralne objekte. Postrokturi zanimljiva je mala Crkva katolička u rusinokom selu Lišnje, blizu Frnjavora, u Banjačkoj regiji, čija je osnova u vidu horizontalno zasečenog broda, tako da su otvori postavljeni pod određenim uglom koji omogućava direktnu zraku svetlosti prema centralnom oltaru. Ti zasci u zidu plastično deluju i na spoljnjim izgled.

Poslednjih dvadeset godina aktivnog delovanja Žilnik povećuje pedagoškom radu. Neposredno nakon osnivanja Likovne Akademije u Novom Sadu, na poziv svog velikog prethodnika i uzora Đorđa Tabakovića, Žilnik preuzima Katedru za istoriju arhitekture i urbanizma, sačinivši za studente opširne i instruktivne skripte svojih predavanja. Uvod u ove rukopise odbrva sistematičnog, svestrano obrazovanog i informisanog arhitekta i pedagoga koji dosledno tumači savremene arhitektonske ideje i stvaralaštva njihovih aktera. Sve je ovo svakako bilo od velikog značaja za formiranje mladih generacija umetnika, za razvijanje njihovih kriterijuma, sposobnosti i senzibiliteta za savremena umetnička strujanja, ali i za razumevanje stvarnosti. Kao poznavacu i korisniku 5 sveskih jezika Žilniku je bila dostupna i sva relevantna literatura struke,

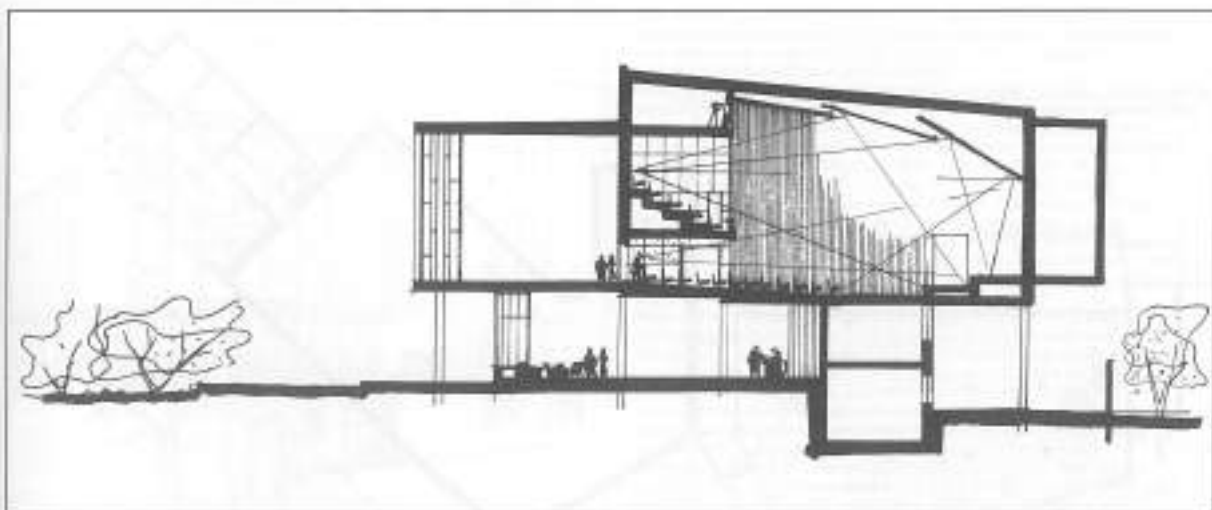

26. zgrada "Studia M" u Novom Sadu, situacija, 1963/66.

STUDIO M : 27. osnova prizemlja

28. osnova I sprata

29. "Studio M", presek

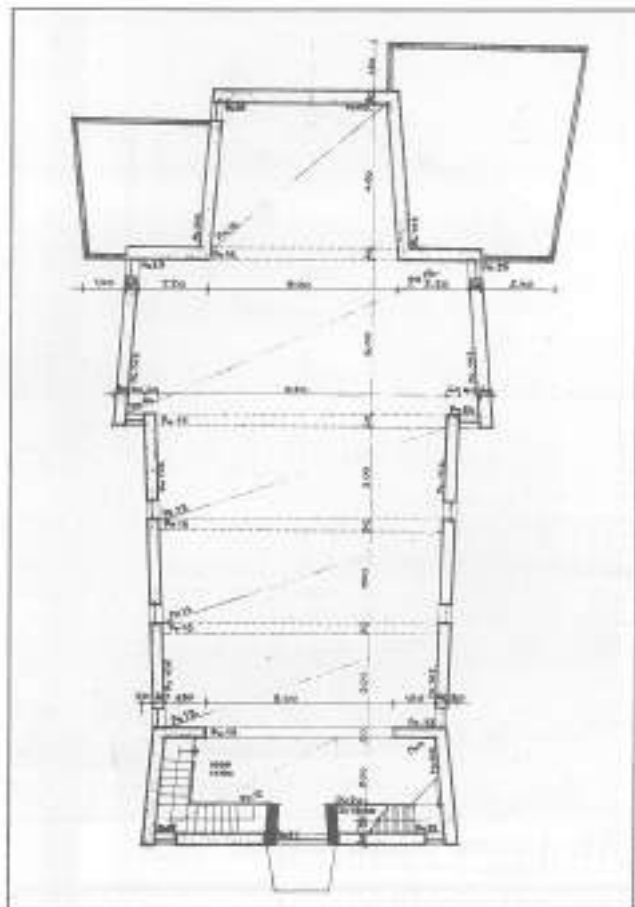

25. izgled "Studia M"

a kao potomku ugledne novosadske građanske porodice i biblioteka lepe književnosti, filozofije i kulture. Arhitektura Pavla Žilnika nedvosmisleno otkriva visnog stvaraoce školovanog na najboljim tradicijama moderne iz XX veka. On je primer obrazovanog i obaveštenog modernog arhitekta posleratnog perioda, koji projektuje i stvara bez ideološkog pritiska, a u maniru počinivaoca savremenih strujanja, vrednog profesionalca i temeljnog arhitektonskog stručnjaka. Glavne vrednosti stvaralačkog opusa arhitekta Pavla Žilnika su raznovrsnost i originalnost. Žilnik je u svom dvadesetinijskom projektantskom delovanju izveo niz projekata različitih namena, od velelepničkih javnih građevina i palata novinsko - izdavačkih preduzeća, preko malih, ali ljupkih objekata za turistički savez, do sakralnih objekata i građevina tehničke namene, kakve su relnje stanice na Fruškoj gori.

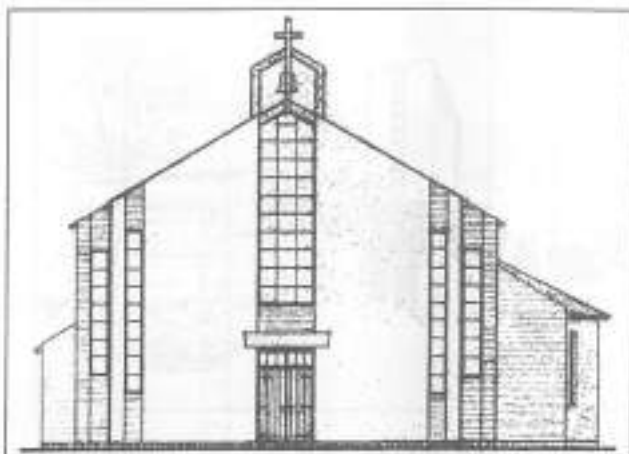
30. "Studio M", detalj bočnog izgleda

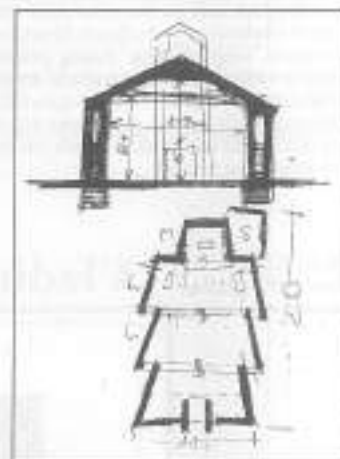
36. Crko - katolička crkva u Gospodincima, osnova, 1968.

39. Crko - katolička crkva u Lišnju, perspektiva, 1969.

37. Crko - katolička crkva u Gospodincima, izgled, 1968.

38. Crko - katolička crkva u Lišnju, osnova i presek, 1969.

32. zgrada NIP "Dnevnik", Novi Sad,
perspektiva, 1963/67.

Može se slobodno reći da su neka dela arhitekta Pavla Žilnika u znatnoj meri olakšala i poboljšala život svojim korisnicima. U ovom vremenu "negraditelja" našeg podneblja, arhitektonski opus Pavla Žilnika zaslužuje punu pažnju stručnih krugova i javnosti. Ako arhitekturu posmatramo kao specifičan vid umetnosti koja ima najviše mogućnosti da pomogne čoveku, da ga izvuče iz sivila svakodnevnice i da mu olakša život, onda je Pavle Žilnik uspeo u svojoj graditeljskoj misiji.

Novi Sad,
septembar 1995. godine

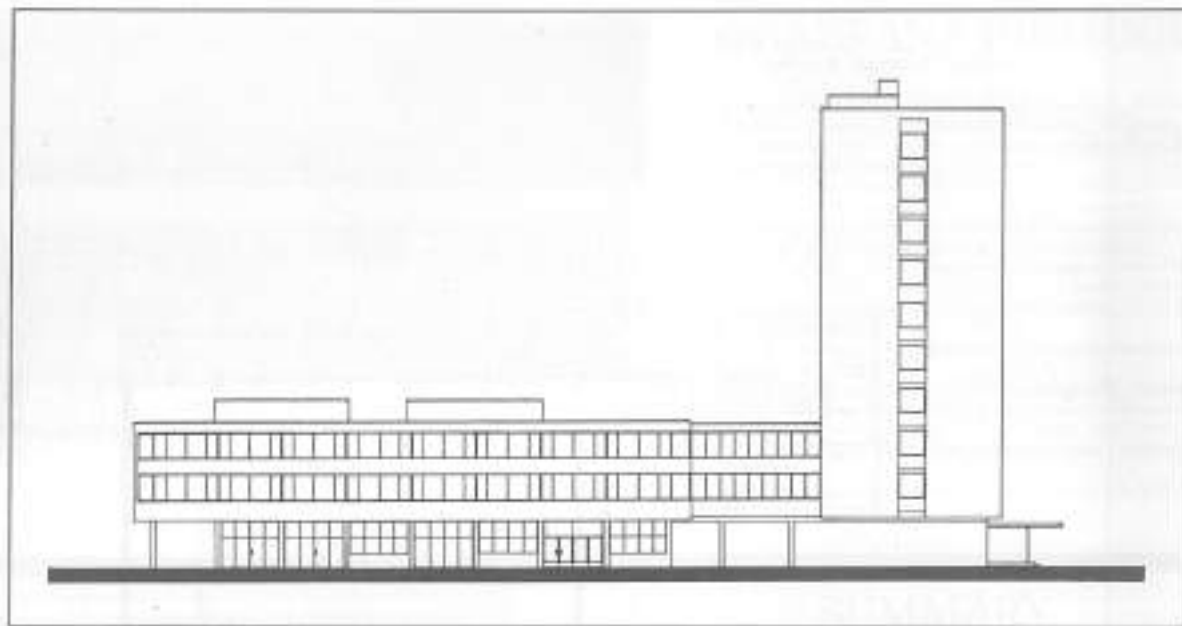
Vladimir Mitrović

31. zgrada NIP "Dnevnik", Novi Sad,
1963/67.

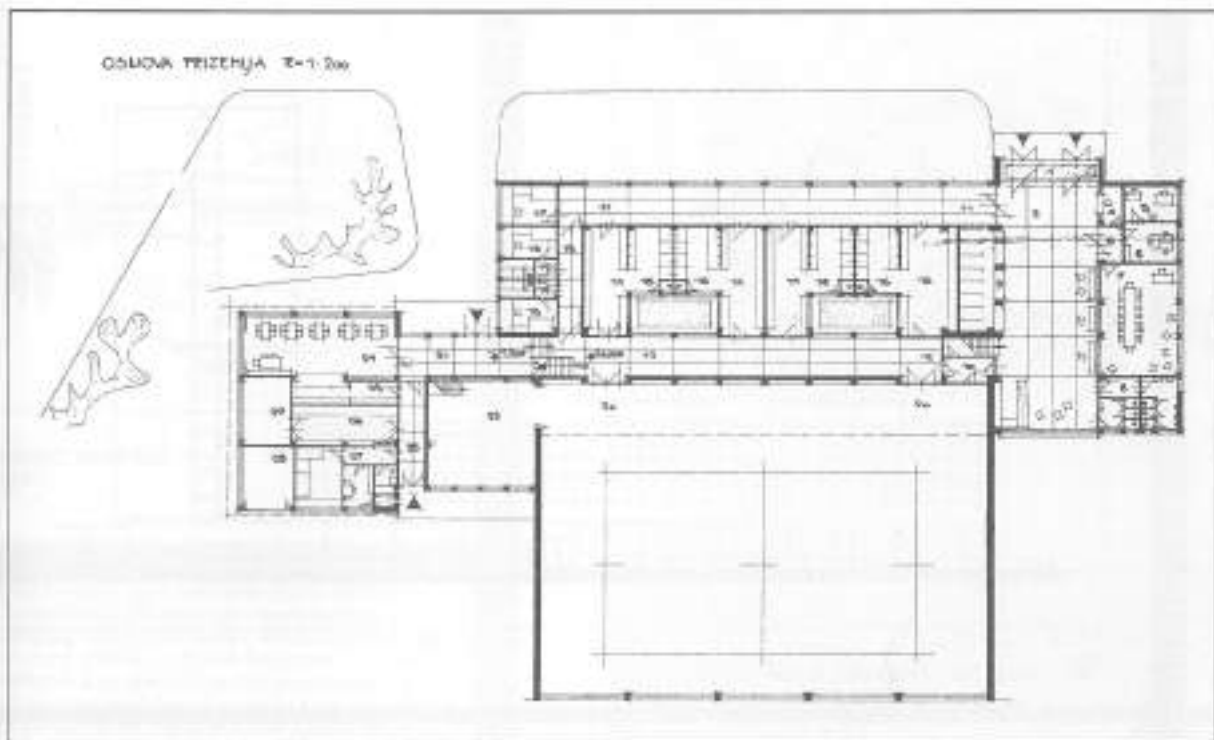
35. zgrada NIP "Ruske Slovo",
Ruški Krstur, 1968/69.

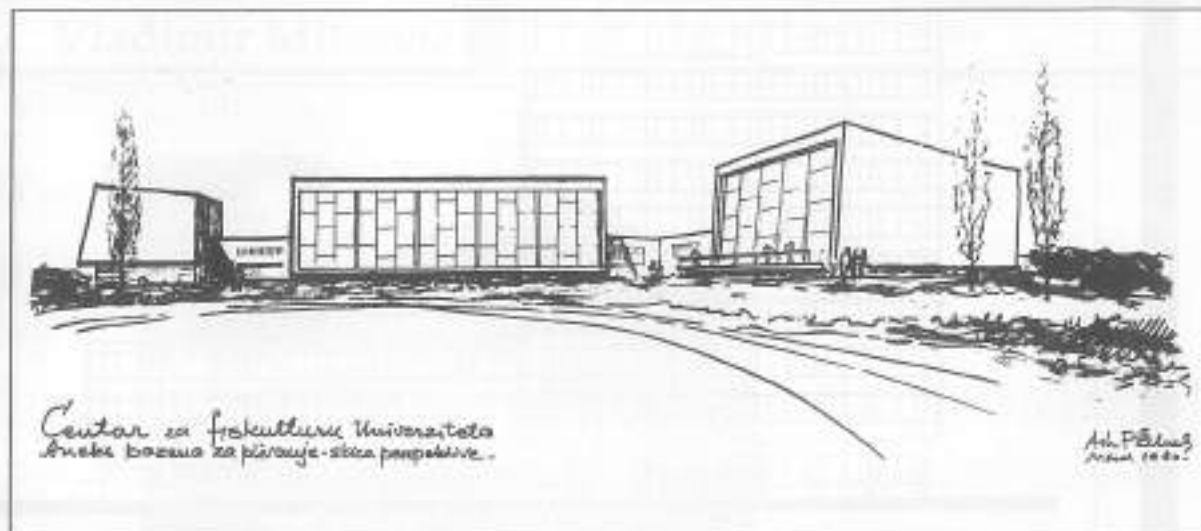
33. zgrada NIP "Dnevnik", izgled

34. zgrada NIP "Dnevnik", izgled

41. Centar za fizičku kulturu, osnova

42. skica perspektive sa aneksom bazena,
neizveden projekat, 1980.

40. Centar za fizičku kulturu Univerziteta u Novom Sadu, 1969/71.

ODABRANA BIBLIOGRAFIJA

- B. Kuzastinac, Otvoren "Stadio M", Dnevnik, 6.12.1965.
- Miroslav Krstunović, Vrhunska akustika, Dnevnik, 1965.
- Gordana Divljak - Aroš, Zahvalnost gradu - Dve decenije projektovanja, Dnevnik, 23.10.1966.
- Slobodan Jovanović, Arhitektura u Vojvodina 1970 - 1977, katalog izložbe Galerije Lazara Vozarevića, Sremska Mitrovića, 1977.
- Slobodan Jovanović, Arhitektura u Vojvodini (komentar realizacije protekle decenije), Pulja br. 277, Novi Sad, 1982.
- Slobodan Jovanović, Enterijer u Vojvodini 1944 - 1989, katalog izložbe Galerije Lazara Vozarevića, Sremska Mitrovića, 1989.
- Slobodan Jovanović u: Opća enciklopedija, J.L.Z. 8-5-ŽVA ZGB, 1982, str. 581
- Kalapis Zoltan, A Magyar Szó fel evszazda Forum, Ujvidek, 1994, 87, 118
- Slobodan Jovanović, Pavle Žilnik, biografija, radovi, obrazloženje kandidatura za Tabakovičevu nagradu za arhitekturu, 1995.
- N. M. Laureat Pavle Žilnik, Naša Borba, 15.07.1995.
- Nenad Jovičević, Graditi u duhu vremena (intervju), Naša Borba, 4.08.1995
- Borko Hložan, Laureat Pavle Žilnik, Dnevnik 4.08.1995.

43. Olga Ungar, portret arh. P. Žilnika, 1995, crtež

SUMMARY

Pavle Žilnik was born on the 6th of June, 1920, in Novi Sad, where he finished elementary, and high school.

He began his studies of architecture in Belgrade and then completed his four-year training at the Architectural Faculty of the Technical University of Budapest (1941/1944).

In 1949 he graduated from the School of Architecture in Belgrade under the tuition of the esteemed professor Milan Zloković. However, by 1946, Žilnik had already begun practical work at "The Department of Building of Vojvodina".

During the period 1947 - 1966 he was working as a planner for "The Vojvodina Planning Institute" (now "The Vojvodina Pro-Ing 46", Novi Sad).

In 1966 he devoted his talents to teaching, first as a professor and lecturer at "The Building School Centre" and then in 1968 at the Teacher Training College, and The College of Economy, Novi Sad.

At the end of 1977, Žilnik was chosen for an assistant professor at The Academy of Arts, Novi Sad, from where he retired as an associate professor in 1991.

Amongst the many social prizes that Žilnik was awarded, it is notably worth mentioning that in 1995, he was the first to receive "The Tabaković Prize for Architectural Creation" by the Society of Architects of Novi Sad.

Diversity and originality are the main characteristics of Žilnik's architectural talents.

Two decades of his planning activities have produced a variety of designs of varying proportions and purposes, from magnificent public buildings, premises for publishing houses, to small and charming projects for the tourist union. Other achievements include his churches, and also the radio and television transmission buildings in Fruška gora.

During this climate of unproductivity in building industry the work of Pavle Žilnik deserves full public and professional attention and recognition. If architecture is considered as an art form encompassing the special skills and opportunities of being able to assist man in his efforts to escape the grey and bleak monotony of every day life and to make his life easier and more comfortable, then it might be said that Pavle Žilnik succeeded in this mission.

Translated by Wendy Eastwood

POKROVITELJ TABAKOVIĆEVE NAGRADE

VOJVODINA

PRO ING